

צילום: ג'ים אורקהארט/רויטרס

מאבקו של טראמפ על המוניטין שלו פוגע באמון בדמוקרטיה

התכחותו של טראמפ לתוצאות הבחירות עלולה להתברר כמתכון לאסון. השאלה היא מה יעשו המיליונים שמאמינים לו

רק תומכיו המושבעים של טראמפ קונים את הטענות שלו. עדיין יש רבים כאלה

נתנאל שלומוביץ עמוד 12

נתנאל שלומוביץ

שבועיים אחרי פרסום תוצאות הבחירות לנשיאות בארה"ב, והאחרים על ספירת הקולות לא מסוגלים להרפות. הם דווקא מבקשים להמשיך הלאה, אלא שלא מאפשרים להם בכירי ממשל מקומי משתי המפלגות מתמודדים עם אימים על חייהם ועל חיי משפחתיהם. מזכירת המדינה של אריזונה, קייטי הובס, אף פרסמה הודעה חריגה שבה התריעה על "ניסיון שיטתי לערער את האמון בעזרת דיסאינפורמציה".

כשבועיים אחרי שכלי תקשורת הכריזו על ג'וז ביידן כנשיא הנבחר, הנשיא היוצא דונלד טראמפ מתעקש לטעון ולתבוע כי היו זיופים רחבי היקף. עד כה, כל תביעות טראמפ נדחו בכל המדינות שבמח- לוקת, ורק נאמניו המושבעים חושבים שהוא צריך להמשיך במאבקו. הבעיה היא שיש לא מעט מהם, וחלקם גם חמושים.

בסוף השבוע האחרון הגיעו עשרות אלפי תומכי טראמפ לצעדה בווינגטון כדי למחות על "גניבת הבחירות". לפחות 20 איש נעצרו בעימותים בין המפגינים למקומיים, ואדם אחד נפצע. תושב אינדיאנה שנהג עד ווינגטון כדי להשתתף במחאה הסביר ל"גרדיאן" כי "טראמפ ניצח ניצחון מוחץ, ואו פתאום נבילה הפסיקו לספור קולות באופן מסתורי, ואו כל הקולות שהגיעו היו לביידן. אני לא קונה את זה".

הנרטיב של טראמפ, לפיו כל הקולות שנשלחו בדואר הם מזויפים, הוא דעת מיעוט, אך הוא עוד עלול להתגלות כמת- כון לאסון. סקר רויטרס ומכון איפסוס שנערך השבוע גילה כי 73% מהאמריקאים מכירים בביידן כמנצח בבחירות, ורק 5% סבורים שטראמפ ניצח.

ככל ואת, נותר גוש קטן אך לא מבוטל שמאמין לטראמפ

ומשוכנע בקיומה של מזימה זדונית. 13% מהנשאלים נשענו על הנרטיב של הנשיא, לפיו הבחירות למעשה עוד לא הוכ- רעו, כל עוד בית המשפט העליון לא התערב. 3% היו נחרצים במיוחד וקבעו שטראמפ ניצח בוודאות. 5% אמרו שהם לא יודעים.

אף שישנו רוב אמריקאי, חוצה מפלגות, המקבל את ביידן כנשיא הנבחר – לרבות 72% מהאמריקאים שחושבים שטראמפ גם צריך להכיר בהפסדו בפומבי כמו מפסידי עבר – התעלומה הגדולה היא מה יעשו אותם 16% שמאמינים לטראמפ. אלה מיליוני אמרי- קאים שאימצו, ולו באופן חלקי, את תיאוריית הקונספירציה שמפיץ קמפיין טראמפ, ללא ביטוס או ראיות, לפיו ביידן לא ניצח, אלא רימה.

אף שנוטים לכנות את תומכיו טראמפיסטים, טראמפ הוא למעשה זה שנגרר אחרי תומכיו

זו מורשתו המיידית ביותר של טראמפ, שאותה מסר לביידן, אבל גם למפלגה הר- פובליקאית. טראמפ מנהל כעת מאבק אישי על המוניטין שלו, ומבחניתו הפגיעה באמון בדמוקרטיה היא כלי שימוש. הוא כנראה הבין שווינר הוא לא, לפחות בבחירות, אבל אין לו כל כוונה להשלים עם תוית הלווה לשם כך, אין לו בעיה שביידן ייכנס לבית הלבן, כל עוד הוא יכול לזרוע ספק בטוהר הבחירות.

הנוק ההיקפי הוא מיליוני אמריקאים המשוכנעים שביידן הוא נשיא לא לגיטימי, שעומד בראש קנוניה רחבת היקף שנו- עדה להרוס את הדמוקרטיה. אותו סקר רויטרס ואיפסוס גילה כי רוב הרפובליקאים מכירים בנשיאותו של ביידן,

אך 52% לא חושבים שהוא "ניצח בצדק". כלומר, מחצית הרפובליקאים פשוט לומדים לחיות עם נשיא, שבעיניהם לא נבחר כדין.

הנגרר האמיתי

גם אם לא יצליח לשכנע את הרוב, טראמפ נראה כמי שפועל לשמר את המותג שבנה בקרב מיליוני מעריצים. בכך הוא מסיים את תפקידו הפו- ליטי באותו הדרך שבה התחיל – ליכוי תיאוריות קונספירציה. כניסתו למפלגה הרפובליקאית החלה לקראת בחירות 2012, כאשר גייס בסיס תומכים ראשון באמצעות הטלת ספק במוצאו של ברק אובמה.

אף שנוטים לכנות את תומכי הנשיא היוצא טראמפ- פיסטים, הוא למעשה זה שני- גרר אחרי תומכיו, שמחפשים מנהיג כבר שנים רבות. כ-25% מהאמריקאים האמינו שאובמה נולד בקניה לפני שטראמפ ליהק עצמו לתפקיד הדובר והמנהיג שלהם. הוא לא יצר את התיאוריה יש מאין, אבל צבר את כוחו בתור הפוליטי- קאי היחיד שרץ לנשיאות והעז לדבר כך.

מאז טראמפ העניק רוח גבית לשלל תיאוריות קונספירציה מגוונות, בין אם במוצהר ובין אם בשתיקה. החדשה והמזוהה שבהן זכתה לכינוי תיאוריית Qanon, לפיה ארה"ב נשלטת בפועל על ידי רשת פדופילים, עלומה של בכירים דמוקרטים, אנשי תקשורת ופקידי ציבור – ורק טראמפ מסוגל לעצור אותם. טראמפ מצדו, כמו ביחסו לימין הקיצוני, נהנה לא להכ- חיש את הרעיון, ואף מדי פעם קרץ לתומכים. סקר YouGov שנערך לקראת הבחירות גילה כי התיאוריה צברה תאוצה, וכי 37% ממצביעי טראמפ מסכי- מים באופן חלקי או מלא עם תיאוריית Qanon.

סימן השאלה הגדול שמרחף

כיום מעל המערכת הפוליטית, ומטריד לא מעט רפובליקאים, הוא מה יעשו תומכי טראמפ ביום שאחרי. בכירים רפובלי- קאים שמחים לראות את טראמפ מפונה להליכים משפטיים, כיוון שכך הם לא נדרשים לה- תערב. מנהיג הרוב הרפובליקאי בסנאט מיץ מקונל אף הדגיש כי טראמפ "פועל ב-100% במ- סגרת זכויותיו" כשהוא מערער על התוצאות. בכך הוא מבטא עמדה נפוצה בקרב בכירי המפ- לגה, שמרחיקה אותם מטראמפ, אך לא מכעיסה את תומכיו.

עבור הפוליטיקאים השמר- נים, גוש בוחרים קונספירטיבי אינו בהכרח בעיה, אלא יכול להיות יתרון. למעשה, כל ההיס- טוריה הפוליטית שלהם מלמדת כי מדובר בגוש מצביעים שיכול להיות שימושי ופעיל. במחקר של אריק אוליבר ותומאס ווד שנערך באוניברסיטת שיקגו ב-2015 עלה כי אמון בתיאוריות קונספירציה מהווה מרכיב בסיסי וקבוע בפוליטיקה האמ- ריקאית. לפי המחקר גם היום, אחד מכל שני אמריקאים כיום מאמין בתיאוריה אחת לפחות, שאותה הם מגדירים כ"הסבר שמצביע על כוחות סמויים וז- נואלת".

ואכן, הרוח הקונספירטי- בית שמאיינת לפחות רבע מהאמריקאים, תלוי בתקופה ובתיאוריה, וזכה לאישוש לכל אורך ההיסטוריה של ארה"ב. כך למשל, לפני כ-200 שנה, כשהופיעה לראשונה מפלגה שלישית, חבריה ביטאו אי- אמון עמוק בשתי המפלגות הגדולות. המפלגה האנטי- מאסונית שקמה או חרטה על דגלה להילחם בבונים החופ- שיים, אגודה שתוארה כאלטיה נסתרת שמנהלת את המדינה במחשכים דרך שתי המפלגות. מאז התעצבה הפוליטיקה על ידי תיאוריות מרובות, מרצח ג'ון קנדי והנחיתה על הירח ועד מתקפת 11 בספטמבר 2001.

"על רקע של ירידה באמון בפוליטיקאים, אנשים חיפשו מנהיג שאומר את מה שהוא חושב, גם אם מה שהוא אומר זה שטויות". אומרת ל"הארץ" ד"ר רות מאי, חוקרת פסי- כולוגיה חברתית-קוגניטיבית באוניברסיטה העברית. היא מעריכה כי ממקום מושבו בבית הלבן, טראמפ הצליח ללבות ולחזק את חוסר האמון של המוני אמריקאים במערכת הפוליטית ובממסד באופן כללי, תוך הגברת האמון דווקא בו. "לכן כשהוא אמר לאמריקאים לשתות נוזל לניקוי כתרופה לקורונה – היו אמריקאים ששתו את זה".

ד"ר מאי מציינת כי אופן ההגשה של טראמפ אפקטיבי, כיוון שניכר שהוא עצמו מאמין בתיאוריות, או לכל הפחות מעביר את הרושם הזה. "הוא מדבר בצורה נגישה ופשוטה. יש לו נוהג לומר 'אני לא יודע, אבל שמעתי אנשים אומרים'. זה תורם לתחושה שהוא מדבר על משהו מוכר, על משהו שאנשים מדברים, וזה יכול להרגיש למאזינים נכון. אם שמעתי את זה כבר בעבר, זה מציע שאנשים אחרים אמרו את זה, ואם אחרים אמרו את זה, או כנראה שזה

הפגנה של תומכי טראמפ בווינגטון, בסוף השבוע שעבר. מחצית הרפובליקאים פשוט לומדים לחיות עם נשיא שבעיניהם לא נבחר כדין צילום: האנה מקיי/רויטרס

החנק שלו על המפלגה הרפובליקאית, ומאהבת מיליוני אמריקאים שרואים בו מושע, או רק מנהיג דגול. לכן מוקדם לדעת כיצד תתפתח המפלגה הרפובליקאית, ואילו מנהיגים תעלה, כשמחצית מתומכיה בטוחים שהדמוקרטים מרמים בבחירות. "הוא הפך את תיאוריות הקונספירציות והאמונה בהן ללגיטימיות", מציינת מאיו, "ואנשים המאמינים בתיאוריית Qanon כבר לא צריכים להתבייש, להסתתר או להיתפס כהזויים. החשש הגדול הוא בעיות תפיסת המציאות שלנו. יש עובדות – היסטוריות ומדעיות – ואם נאבד את זה, ונישאר רק עם אמירות חסרות בסיס, הלך עלינו. זה תרחיש האימה".

הופך אותך לאדם מכוער, ואני לא רוצה להיות כזאת. בלבי אני יודעת שהתקשורת השתלטה. אני מקווה שטראמפ ימשיך להופיע. אני חושבת שזה טוב לאומה, ואנחנו זקוקים לזה". אלא שישנה אפשרות נוספת, לפיה אותם מיליוני תומכי טראמפ לא ישלימו עם המציאות, והמערכת הפוליטית כולה רק תגביר את החשדנות הקיימת בין המחנות על פני שנים ואולי עשורים. מה יעשו תומכי טראמפ? זה תלוי במידה רבה בנשיא היוצא, שהבהיר שאין לו כל כוונה להיעלם. ישנם דיווחים מרובים על תוכניותיו לעתיד, מהקמת ערוץ חדשות חדש ועד ריצה נוספת לנשיאות ב-2024. כך או כך, ברור שטראמפ נהנה מלפיתת

לדבריה, תחושת הבטן של תומכי טראמפ, שהמציאות לא חופפת את רצונם, רק מתעצמת כשמופיע הסבר חלופי. "לכן, כשהחלו להגיע הקולות מהדואר, והם נספרו אחרי הקולות בקלפי, זה סיפק הסבר שגורם להם להרגיש שיש סדר והגיון בעולם, כי זה הסבר לתוצאה שהיא לא הגיונית מבחינתם". תוכנה זה זכתה לאישוש מצד מצביעים רפובליקאים רבים אחרי הבחירות. "אני חר שבת שאין ברירה אלא להשלים עם התוצאה", אמרה ג'יין סמית' מאינדיאנה לאתר פוליטיקו. "זו תהיה בורות לא להודות בכך. מה כבר אפשר לעשות – להיות כמו הדמוקרטים בארבע השנים הבאות? להיות כעוסים וזועמים? זה קודם כל פוגע בכך. זה

נכון".

אמונה לגיטימית

עם מסורת בת מאות שנים של חשיבה קונספירטיבית בקרב פלחים שלמים בצפון, לרבות במחנה הדמוקרטי, ייתכן מאוד שטראמפ לא מביא עמו חידוש. לפי פרשנות אפשרית זו, האי שקט ברחובות ידעך בחלוף הזמן. כך לפחות מקווים בכירי הרפובליקאים, בשלב זה בעילום שם, שסבורים שהטראמפיוס יתכווץ חזרה לממדיו המוכרים שלפני טראמפ. "אנשים מפרשים את המציאות בהתאם למוטיבציות אחרות שלהם", מוסיפה מאיו ומדגישה את החשיבות של רגשות, אמונות ועמדות קודמות בגיבוש מסקנות לגבי הבחירות.